

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

**ПЕРЕДДИПЛОМНА
(НАУКОВО-ВИРОБНИЧА)
ПРАКТИКА**

**Програма та методичні рекомендації до виконання
для студентів заочної форми навчання
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

Харків – 2016

УДК 339.9:378.091.33-027.22(075.8)

ББК 65.5р3-266.5

П 27

Рецензенти:

В. Б. Родченко – доктор економічних наук, професор кафедри економіки та менеджменту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Н. Г. Дуна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 21.12.2016 р.)*

П27 **Переддипломна** (науково-виробнича) практика : програма та методичні рекомендації до виконання [для студентів заочної форми навчання спеціальності «Міжнародні економічні відносини» другого (магістерського) рівня вищої освіти] / Укл. : Л. І. Григорова-Беренда, О. А. Довгаль, С. А. Касьян. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 14 с.

Програма розкриває мету, завдання та зміст переддипломної (науково-виробничої) практики, містить методичні рекомендації з питань проходження практики, оформлення звітної документації переддипломної (науково-виробничої) практики студентами спеціальності «Міжнародні економічні відносини» заочної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти.

УДК 339.9:378.091.33-027.22(075.8)

ББК 65.5р3-266.5

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016

© Григорова-Беренда Л. І., Довгаль О. А., Касьян С. А., 2016

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2016

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Мета і завдання практики.....	5
3. Організація практики.....	6
4. Зміст практики.....	8
5. Підведення підсумків переддипломної (науково-виробничої) практики та оформлення звітної документації.....	9
6. Критерії оцінювання практичної підготовки студентів.....	10
Додатки.....	12
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки звіту.....	12
Додаток Б. Зразок структури звіту переддипломної (науково-виробничої) практики.....	13

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практика є обов'язковим компонентом підготовки фахівців з вищою освітою. Якісна практична підготовка, що відповідає запитам сучасної економіки є одним з визначальних компонентів професійної компетентності майбутніх молодих фахівців. Вона підвищує практичний рівень знань, скорочує час адаптації випускників на робочому місці, тим самим підсилюючи їх конкурентні переваги. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

Переддипломна (науково-виробнича) практика студентів (як різновид виробничої практики) є завершальним етапом навчання, що проводиться на випускному курсі з метою збирання матеріалів для дипломної роботи, узагальнення і вдосконалення здобутих ними фахових компетентностей (знань, практичних умінь та навичок), оволодіння професійним досвідом і підготовки до самостійної трудової діяльності. Переддипломна (науково-виробнича) практика є обов'язковим компонентом програми професійної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти і покликана скоротити розрив між навчанням в університеті і застосуванням професійних знань на робочому місці.

Програма переддипломної (науково-виробничої) практики студентів шостого курсу заочної форми навчання спеціальності «Міжнародні економічні відносини» другого (магістерського) рівня вищої освіти і методичні рекомендації до неї, розроблені відповідно до стандартів освітньо-кваліфікаційної характеристики, навчальних планів спеціальності, розкривають основні змістовні компоненти даної практики, її специфіку, мету, завдання, професійні компетенції, які мають бути освоєні в цей період освітньої діяльності, критерії оцінки її ефективності.

Особливістю переддипломної (науково-виробничої) практики студентів заочної форми навчання є те, що студенти вже мають значний багаж теоретичних знань і практичний досвід роботи за спеціальністю. Тому основні зусилля студентів мають бути направлені на підготовку і написання дипломної роботи.

Зміст, послідовність проходження переддипломної (науково-виробничої) практики та критерії оцінки її ефективності визначаються програмою практики.

Загальне навчально-методичне керівництво, організацію переддипломної (науково-виробничої) практики та контроль за її проведенням забезпечує випускова кафедра міжнародних економічних відносин. Своєчасне виконання програми практики студентами заочної форми навчання здійснюють

керівники дипломних робіт з числа досвідчених науково-педагогічних працівників кафедри.

Переддипломна (науково-виробнича) практика проводиться наприкінці сесії останнього семестру відповідно до робочого навчального плану 6 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

2.1. Мета практики – набуття студентами професійних компетентностей для подальшого використання їх у реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. **Основна мета переддипломної (науково-виробничої) практики** для студентів заочної форми навчання – збір матеріалу для підготовки і написання дипломної роботи.

2.2. Інша мета переддипломної (науково-виробничої) практики:

- поглиблення і розширення теоретичних знань, набутих студентами протягом навчання в університеті за спеціальністю, і застосування їх безпосередньо при підготовці дипломної роботи;
- набуття навичок самостійної роботи за обраною спеціальністю;
- перетворення фундаментальних і прикладних знань за фахом у професійні функції, формування досвіду професійної діяльності, професійно і соціально значущих якостей особистості сучасного фахівця із акцентом на розвиток творчого потенціалу, самостійності та ініціативності, уміння приймати рішення в реальних умовах функціонування економіки, здатності працювати в команді;
- опанування навичками аналізу, інтерпретації інформації, вироблення конструктивних пропозицій, формування у студентів дослідницьких, аналітичних, організаторських, комунікативних якостей.

2.3. Компетентності та результати практики:

- уміння аналізувати стан сучасної наукової проблеми;
- здатність обирати методи та методики теоретичного та практичного дослідження;
- уміння систематизувати й обробляти статистичні дані;
- здатність застосовувати на практиці теоретичні й практичні професійні знання;

- здатність керувати роботою підприємств та організацій, приймати відповідальність за свої рішення в межах професійної компетенції;
- здатність організовувати та проводити ділові зустрічі і переговори з партнерами та іншими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, підтримувати ділові контакти, використовуючи сучасні технічні засоби, засоби зв'язку та інформаційні технології;
- здатність з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати й узагальнювати зовнішню і внутрішню управлінську інформацію для здійснення планування, організації, мотивування працівників та контролю за діяльністю підлеглих у підрозділах підприємств та організацій;
- здатність ефективно використовувати інструментарій і технології сучасного міжнародного менеджменту в управлінні операційними процесами в підрозділах підприємств та організацій, формувати й удосконалювати систему менеджменту підприємства.

2.4. Завдання переддипломної (науково-виробничої) практики:

- закріпити теоретичні знання й уміння, отримані протягом навчання в університеті за дисциплінами спеціальності «Міжнародні економічні відносини»;
- підготувати аналітичний і статистичний матеріал для дипломної роботи на основі вивчення й узагальнення економічної і фінансової інформації за напрямом дослідження, результатів виконання індивідуального дослідницького завдання;
- доповнити знання за окремими питаннями, пов'язаними з темою дипломної роботи, а також зібрати та провести первинну обробку даних, необхідних для її написання;
- опанувати навички колективної, командної роботи, навчитися самостійно приймати рішення, дотримуватися норм і правил професійної етики.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

3.1. Основна організаційна форма практики – самостійна робота за індивідуальним завданням, що видане керівником практики.

3.2. Загальна організація практики та навчально-методичне керівництво забезпечується кафедрою міжнародних економічних відносин.

Загальне керівництво практикою здійснює завідувач кафедри міжнародних економічних відносин разом з відповідальними викладачами:

консультування студентів з різних питань організації переддипломної (науково-виробничої) практики, збір, перевірка і аналіз звітів студентів про практику, проведення заліку, написання звіту про результати практики.

Наукові керівники дипломних робіт відповідають за змістовну частину практики відповідно до тем дипломних робіт: розробка індивідуального завдання проходження практики, виявлення і формулювання проблеми дипломного дослідження, визначення напрямку, об'єкту і предмету дослідження, висновків і пропозицій.

На кафедрі міжнародних економічних відносин під час проходження практики і написання дипломних робіт студентам надається можливість консультування з питань міжнародних економічних відносин у викладачів.

3.3. Керівниками переддипломної (науково-виробничої) практики студентів заочної форми навчання є керівники дипломних робіт, що призначаються завідувачем кафедри міжнародних економічних відносин з професорсько- викладацького складу кафедри.

3.4. До обов'язків керівника практики входить:

- підготовка навчально-методичної документації з організації та проведення практики;
- контроль за своєчасністю та правильністю підготовки необхідних документів;
- аналіз робочих навчальних планів у частині, що стосується проведення практик;
- надання студентам-практикантам необхідних документів (програми, завдань, методичних рекомендацій);
- проведення студентських установчих та звітних конференцій;
- повідомлення студентам про систему звітності з практики;
- розробка індивідуального плану-завдання на практику і структури звіту;
- надання допомоги студентам у накопиченні матеріалів для звіту;
- надання консультативної допомоги в написанні підсумкового звіту;
- прийняття і перевірка звітів студентів з практики, надання відгуків про їх роботу на базі практики;
- прийняття заліків з практики;
- звіт завідувачу кафедри, декану факультету, Вченій раді факультету про результати проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення переддипломної (науково-виробничої) практики студентів.

3.5. Під час практики студент зобов'язаний проявляти творчу активність, відповідальність, культуру поведінки. До **обов'язків студента-практиканта** входить:

- до початку практики одержати від керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- брати участь у проведенні всіх установчих та звітних конференцій з практики;
- суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно оформити звіт і скласти залік з практики.

4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

4.1. Зміст практики закріплюється в індивідуальному завданні на практику, розробленому керівником спільно зі студентом. Індивідуальне завдання включається в програму переддипломної (науково-виробничої) практики, відповідає науковому напрямку та націлене на підготовку та написання дипломної роботи.

4.2. Метою виконання індивідуального завдання є поглиблення спеціальних знань у сфері міжнародних економічних відносин, набуття навичок індивідуального наукового пошуку, самостійного виконання конкретних професійних завдань.

4.3. Індивідуальне завдання студенту-практиканту передбачає:

- вивчення законодавчих і нормативно-правових документів за темою дипломної роботи;
- вивчення методичних рекомендацій випускової кафедри до оформлення та написання дипломної роботи;
- вивчення наукової літератури за темою дипломної роботи;
- аналіз фактичного матеріалу за темою дипломної роботи;
- вивчення певних математичних методів з метою підготовки розрахункового розділу дипломної роботи;
- застосування на практиці отриманих знань ділового спілкування та навичок володіння іноземною мовою.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

5.1. Протягом проходження практики студент збирає аналітичний і статистичний матеріал, обробляє його та готує звіт про проходження практики, який є базою для аналітичної частини майбутньої дипломної роботи.

Звіт студента про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики дозволяє оцінити результати практики як однієї з форм навчання, оцінити вміння та навички студента як спеціаліста.

Студент повинен глибоко опрацювати літературні джерела, у тому числі нормативні акти з досліджуваної проблеми (теми дипломної роботи), що стане основою не лише для написання теоретичної частини (першого розділу) дипломної роботи, але й успішного проходження переддипломної (науково-виробничої) практики. Всі студенти, які пишуть дипломну роботу на прикладі певного підприємства або організації, мають надати економічну характеристику об'єкту дослідження.

5.2. Порядок написання та оформлення звіту з практики. Загальна форма звітності студента за практику – письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосереднім керівником дипломної роботи. Звіт складається в міру накопичення матеріалу й остаточно оформлюється наприкінці практики.

5.3. У звіті студент має висвітлити: відомості про виконання студентом усіх розділів програми переддипломної (науково-виробничої) практики та індивідуального завдання, тему, мету та завдання своєї дипломної роботи, наповнення окремих розділів дипломної роботи, висновки щодо повноти та актуальності зібраного матеріалу для написання дипломної роботи, короткий план подальшої роботи тощо.

5.4. Звіт про проходження переддипломної (науково-виробничої) практики має містити:

- титульну сторінку;
- зміст;
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо є).

У звіт можуть включатися схеми, графіки, форми планової, фінансової та звітної документації, інші матеріали за темою дипломної роботи.

5.5. Оформлення звіту. Звіт повинен бути написаний українською мовою. Виключення становлять звіти студентів-іноземців, які можуть бути виконані російською мовою. Текст звіту набирається на комп'ютері через 1,5 інтервали на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ повинен бути у всьому тексті однаковий – 1,0 см. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, вирівнювання – по ширині. Текст друкується на одній стороні аркушу. Сторінки роботи повинні бути пронумеровані (у правому нижньому кутку аркуша), нумерація наскрізна, починаючи з першої сторінки (на першій сторінці номер не ставиться). Аркуші роботи повинні бути зшиті. Загальний обсяг звіту – 5–10 сторінок.

Зразок оформлення титульної сторінки звіту наведений у Додатку А.

Приклад структури звіту з переддипломної (науково-виробничої) практики наведений в Додатку Б.

Зміст підсумкового звіту з переддипломної (науково-виробничої) практики повинен відповідати темі дипломного дослідження.

5.6. Звіт про проходження практики представляється керівнику практики наприкінці сесії останнього семестру поточного навчального року для захисту.

5.7. Остаточні підсумки переддипломної (науково-виробничої) практики підводяться на підсумковій звітній конференції студентів 6-го курсу заочної форми навчання та на засіданні кафедри.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план студента.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Практична підготовка студентів оцінюється за такими критеріями:

90–100 балів – студент логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, звіт представив вчасно, всі питання в звіті розкриті повністю, індивідуальне завдання виконав на високому рівні, звіт захистив без зауважень, відмінна характеристика від керівника практики.

80–89 балів – студент аргументовано викладає матеріал; має практичні навички, звіт представив вчасно, виконав всі завдання, але мають місце

незначні помилки і зауваження, індивідуальне завдання виконав на високому рівні, захистив дуже добре, характеристика практиканта від керівника практики позитивна.

70–79 балів – студент звіт представив невчасно, в звіті розкрито більшість питань, індивідуальне завдання виконав, але з окремими помилками і недоліками, оформив і захистив звіт на високому рівні, характеристику одержав позитивну.

60–69 балів – студент звіт представив невчасно, відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, більшість завдань в звіті не розкрито, виконання індивідуального завдання має формальний характер, звіт оформлений недбало, при захисті звіту студент невпевнений у відповідях, не має твердих знань, характеристика від керівника практики в цілому задовільна.

50–59 балів – студент непереконливо відповідає, звіт представив невчасно, додаткові питання викликають невпевненість, всі завдання виконано нормально, звіт оформлений недбало, при захисті звіту невпевнений у відповідях, не має твердих знань, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, характеристика від керівника практики задовільна.

1–49 балів – студент не представив звіт або представив звіт та щоденник невчасно та не відповідає на питання щодо змісту звіту, майже не орієнтується в звіті, характеристика від керівника практики незадовільна.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни виставляється за національною та європейською шкалами за такою системою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90–100	зараховано
80–89	зараховано
70–79	
60–69	
50–59	зараховано
1–49	не зараховано

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин та/або отримав **незадовільну оцінку** з практики, **відраховується** з університету.

Зразок оформлення титульної сторінки звіту

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА**

**Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин**

**ЗВІТ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ
(НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ)
ПРАКТИКИ**

Виконав:

Студент 6 курсу, групи УОз – 61, заочної форми навчання
спеціальність «Міжнародні економічні відносини»
другий (магістерський) рівень вищої освіти
ПІБ

Керівник практики: посада, ПІБ

Харків 2017

**Зразок структури звіту переддипломної
(науково-виробничої) практики**

ЗМІСТ

Вступ (актуальність теми дослідження, мета, завдання).....	стор.
Розділ 1. Загальна характеристика дипломної роботи	
1.1. Зміст дипломної роботи.....	
1.2. Мета та завдання дипломної роботи.....	
Розділ 2. Матеріали для підготовки дипломної роботи	
2.1. Характеристика теоретичної бази дослідження.....	
2.2. Аналітичні матеріали до дипломної роботи	
2.3. Характеристика математичних та статистичних методів до розрахункового розділу дипломної роботи	
Висновки	
Список використаних джерел	
Додатки	

Навчальне видання

Григорова-Беренда Лариса Іванівна
Довгаль Олена Андріївна
Касьян Світлана Анатоліївна

**ПЕРЕДДИПЛОМНА
(НАУКОВО-ВИРОБНИЧА)
ПРАКТИКА**

Програма та методичні рекомендації до виконання

**для студентів заочної форми навчання
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

Коректор І. Ю. Азаркова
Комп'ютерне верстання Н. Є. Пруднік
Макет обкладинки І. М. Дончик

Формат 60х84/16. Ум.-друк. арк. 1,1. Тираж 100 пр. Зам №11/16

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна
Тел. 705-24-32